

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/1640-

Dato
24. mars 2025

Representantforslag nr. 103 S (2024-2025) Om å ta leken tilbake i 1. klasse

Det fremmes følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen om å utvikle kartleggingsprøver på 1. trinn fra skoleåret 2025–2026 for å styrke lekbasert undervisning på 1. trinn.*
- 2. Stortinget ber regjeringen om å utrede og fremme forslag for å sikre en mer formålstjenlig og sterkere ressurstilgang på lærere og areal for 1. trinn.*
- 3. Stortinget ber regjeringen om å tilpasse GSI-systemet til at 1. trinn er en egen kategori, for å lettere holde oversikt over ressurstilgangen på lærere på 1. trinn.*

Jeg er opptatt av at leken skal ha plass i skolen. Leken har en verdi i seg selv, og den er viktig for trivsel, og for faglig og sosial læring og utvikling. Evalueringen av seksårsreformen viste at de fleste førsteklasinger trives på skolen og at de aller fleste gleder seg til å begynne på skolen. Barna synes også det er gøy å lære, og de fleste snakker positivt om å begynne på skolen. Evalueringen beskriver også lærere som er opptatt av at elevene skal trives og ha det trygt og godt, av lek og at elevene får venner og utvikler gode relasjoner. Men, som representantene, ser jeg at forskerne finner at det er mindre frilek på skolen i dag, enn i 2001, særlig inne. Forskerne finner på den annen side at lærere, skoleledere og skoleeiere er opptatt av lek i skolen, og mange vil ha mer lek for de yngste elevene. De mener at de nye læreplanene er et skritt i riktig retning for å få dette til. Det mener jeg er positivt.

Jeg vil understreke at skolen har et bredt samfunnsmandat, og skal legge til rette for at elevene lærer, trives og utvikler seg. Læreplanverket setter rammene for innholdet i skolen og legger til rette for at lek, undring og utforsking skal ha en tydelig plass i de første

skoleårene. Jeg har tillit til at lærerne og skolelederne bruker sitt faglige skjønn når de tilrettelegger innholdet i skoledagen for de yngste barna

Jeg vil også trekke frem at mange barn også deltar på SFO etter skoletid. Innhold i SFO er rammet inn i opplæringsloven § 4-5 og *Rammeplanen for skolefritidsordningen*. Kommunen skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter i SFO. Det skal være rom for ulike former for lek og aktiviteter i skolen og i SFO, og rammeplanen for SFO sier blant annet at alle barn i SFO skal få mulighet til aktiv deltakelse i lek. SFO skal tilrettelegge for og støtte opp om, at leken kan stimulere til vennskap, relasjonsbygging, språkutvikling, undring og kreativitet. SFO skal legge til rette for lek som engasjerer og inspirerer barna i aktivitet og til aktivitet, og som kan bidra til allsidig utvikling og læring. I samarbeid med SV har vi sørget for at alle elever på 1.-3. trinn får tilbud om 12 timer gratis SFO i uken. Dette har medført at deltakelsen på 1. trinn nå er på om lag 95 prosent. Da har SFO virkelig blitt den fellesarenaen vi har ønsket at den skal være.

For å styrke lekbasert undervisning, fremmer representantene forslag om å be regjeringen om å utvikle kartleggingsprøver på 1. trinn fra skoleåret 2025–2026. Kartleggingsprøvene er laget som verktøy for å hjelpe skolene og lærerne med å undersøke om en elev har behov for ekstra oppfølging. Kartleggingsprøvene gir informasjon om elevene som er i det såkalte oppfølgingsområdet, altså elevene med de rundt 20 % laveste resultatene. For de andre elevene får skolen kun vite at prøven er gjennomført, og at de er utenfor oppfølgingsområdet. Prøven er ikke utviklet for å gi informasjon om hele klassen. Imidlertid erfarer vi at svært mange elever gjennomfører kartleggingsprøvene på 1. trinn. Jeg deler derfor representantenes bekymring for funnene i evalueringen av seksårsreformen som viser at vektlegging av bokstavinnlæringen fortrenger annen aktivitet som for eksempel høytlesing og for at kartleggingsprøvene på første trinn påvirker progresjon og innhold i skolen. Jeg merker meg at presset på bokstavlæring og leseopplæring kan komme i veien for lek, læring av sosiale og emosjonelle ferdigheter og at elevene skal bli trygge på læringsmiljøet og overgangen til å bli elev. Dette kan oppleves som et krysspress for lærere. Kvalitetsutviklingsutvalget utredet blant annet endringer i dagens kartleggingsprøver på 1. og 3. trinn. I NOU 2023: 27 foreslår utvalget å utvikle frivillige prøver i lesing og regning for 2. trinn og videreutvikle obligatoriske prøver i lesing og regning for 3. trinn. Flertallet i utvalget ønsket å utvikle dagens frivillige kartleggingsprøver på 1. trinn. Departementet arbeider med å vurdere og følge opp de ulike forslagene fra Kvalitetsutviklingsutvalget.

Representantene fremmer forslag om å utrede og fremme forslag for å sikre en mer formålstjenlig og sterkere ressurstilgang på lærere og areal for 1. trinn.

Når det gjelder areal for 1. trinn, vil jeg påpeke at elevene har rett til et trygt og godt fysisk skolemiljø i medhold av opplæringsloven. Dette inkluderer tilgang til tilfredsstillende arealer. Nærmere krav til skolens lokaler og uteområder følger av forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 4 andre ledd. Skolens lokaler og uteområder skal være utformet slik at de fremmer helse, trivsel, lek og læring for alle barn og elever. Behovene til barn og elever med funksjonsnedsettelse skal ivaretas. Lokaler og uteområder

skal kunne dekke behov for aktivitet og hvile, og forebygge sykdom, skader, ulykker, overgrep og andre alvorlige hendelser.

Gjeldende retningslinjer og anbefalinger for skolebygg og utearealer følger av Helsedirektoratets veileder til forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Helsedirektoratet jobber for tiden med en revisjon av veiledningen om uteområder i barnehager og skoler, basert på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Det er med andre ord igangsatt et utredningsarbeid på dette feltet.

Når det gjelder lærere for 1. trinn, vil jeg presisere at jeg er opptatt av at de yngste elevene skal ha en god skolestart og en god skolehverdag. Det har vært en økning i andelen grunnskoler som oppfyller kravet på 1.-4. trinn siden lærernormen ble innført. I skoleåret 2024-25 oppfyller 89 prosent av offentlige grunnskoler lærernormen på 1.-4. trinn. Skolene har også et relativt stort handlingsrom innenfor normen til å prioritere og bruke lærerressurser der de selv vurderer at det er mest behov for dem. Det er viktig at skolene har fleksibilitet til å organisere undervisningen på ulike måter av hensyn til elevenes behov og andre lokale forhold.

Beregnete årsverk til undervisningspersonale, samt antall lærere og assistenter, rapporteres i GSI på hovedtrinnene i grunnskolen. Dette er i tråd med bestemmelsene i forskrift til opplæringsloven om lærertetthet (norm for lærertetthet i grunnskolen). Det er et vedvarende press på å utvide rapporteringen i GSI på mange områder. For å begrense rapporteringsbyrden for skolene og kommunene, er det som prinsipp lagt til grunn at staten ikke ber om rapportering på et mer detaljert nivå enn nødvendig.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur